

Oppimisen, opetuksen ja ohjauksen kehittämistä ja arviointia

**– katsaus tutkimustoimintaan Hämeen ammattikorkeakoulun
ammattillisessa opettajakorkeakoulussa 2000-luvulla**

Jaakko Helander, Martti Majuri & Johanna Kokkomäki

Oppimisen, opetuksen, ja ohjauksen kehittämistä ja arviointia
– katsaus tutkimustoimintaan Hämeen ammattikorkeakoulun ammatillisessa
opettajakorkeakoulussa 2000-luvulla

Jaakko Helander, Martti Majuri & Johanna Kokkomäki

e-julkaisu

ISBN 978-951-784-751-3 (PDF)

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisu 23/2015

© Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoittajat

JULKAISIJA – PUBLISHER

Hämeen ammattikorkeakoulu

PL 230

13101 HÄMEENLINNA

puh. (03) 6461

julkaisut@hamk.fi

www.hamk.fi/julkaisut

Kannen kuva: Ville Salminen

Ulkoasu ja taitto: HAMK Julkaisut / Hanne Vuorela

Hämeenlinna, kesäkuu 2015

Sisällys

Tiivistelmä.....	4
Ammatillinen opettajakorkeakoulu ja tutkimustoiminta	5
Ammatillisen osaamisen tutkimusyksikkö – työelämälähtöisen tutkimuksen laajentuminen	7
Tutkimustehtävä.....	9
Menettely	10
Tulokset	11
Ammatillisen ja korkeakoulutuksen tutkimus	11
Työelämän tutkimus	13
Verkkopedagogiikan ja digitalisaation tutkimus	15
Ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimus	16
Erityisopetuksen ja erityisopettajankoulutuksen tutkimus.....	18
Opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tutkimus.....	19
Oppilaitosten kehittämisen ja johtamisen tutkimus	20
Monikulttuurisuuden tutkimus.....	20
Tulosten tarkastelua.....	22
Näkymiä ja suuntaviivoja.....	23
Lähteet	24

Tiivistelmä

Artikkelissa kartoitetaan ja analysoidaan, millaista tutkimusta Hämeen ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on tehty vuosina 2000–2015. Tutkimuksia tarkastellaan tutkimusaiheiden, -ongelmien ja -menetelmien näkökulmista. Tulokset on ryhmitelty kahdeksaan kategoriaan: ammatillisen ja korkeakoulutuksen tutkimus, työelämän tutkimus, verkkopedagogiikan ja digitalisaation tutkimus, ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimus, erityisopetuksen ja erityisopettajankoulutuksen tutkimus, opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tutkimus, oppilaitosten kehittämisen ja johtamisen tutkimus sekä monikulttuurisuuden tutkimus. Jatkossa näyttäisi olevan perusteltua vahvistaa erityisesti ammatillisen opettajan-, erityisopettajan- ja opinto-ohjaajan peruskoulutuksen tutkimusta.

Avainsanat: ammatillinen opettajankoulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, kehittäminen, arviointi

Ammatillinen opettajakorkeakoulu ja tutkimustoiminta

Ammatillisen osaamisen syntyprosessissa keskeisessä asemassa ovat ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut. Suomalainen koulutusjärjestelmä peruskoulusta aina yliopistoihin asti on saanut kansainvälistäkin arvostusta. Paitsi menestyvänä Pisa-maana, suomalainen ammatillisen koulutuksen järjestelmä, ammatillinen erityisopetus ja opinto-ohjaus ovat kiinnostuksen kohteena. Jatkuva menestys kansainvälisillä markkinoilla ja World Skills-kilpailuissa kiinnittävät huomiota. Suomi on niitä harvoja eurooppalaisia valtioita, joissa ammatillinen koulutus on suositumpaa kuin lukiokoulutus. Ammatillisten opettajien osaamisella ja koulutuksen sekä työelämän välisellä yhteistyöllä on tässä merkittävä rooli.

Työelämän jatkuvasti muuttuvat ja kasvavat osaamistarpeet, koulutuksen ja työelämän tiivistyvä yhteistyö sekä oppimisympäristöjen siirtyminen luokasta verkkoihin ja työelämäympäristöihin tuovat muutoksia ammatillisen oppimisen muotoihin. Kun tähän vielä lisätään kansainvälistyminen, erilaiset oppijat oppimisvaikeuksineen ja huippuosaamisineen sekä elinikäisen oppimisen haasteet, ollaankin jo hyvin moniulotteisen yhtälön kanssa tekemisissä. Tämän yhtälön ratkaisemisessa ammatilliset opettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat ovat keskeisessä roolissa.

Ammatillisilla opettajakorkeakouluilla (AOKK) on vahva erityisasema suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. AOKK:t tarjoavat ammatillisista opettajan-, erityisopettajan- ja opinto-ohjaajakoulutusta. Ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijoilla on lähes pääsääntöisesti ollut korkeakoulututkinto. Opiskelija-aines jo sinällään tuo mahdollisuuden ja toisaalta edellyttää tutkimuksellista orientaatiota. Ammatillisen opettajakoulutuksen opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman rakenne pyritään rakentamaan tutkimukselliselle sekä kehittäväälle otteelle, joka mahdollistaa opiskelijoiden oman työn tutkimisen ja kehittämisen. Perusopintojen lisäksi AOKK:lla on laajaa täydennyskoulutus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Ammatilliset opettajakorkeakoulut toimivat ammattikorkeakoulujen yhteydessä. Kun ammattikorkeakoululaki muuttui vuonna 2003 (Ammattikorkeakoululaki 351/2003), tutkimus- ja kehittämistoiminta tuli osaksi ammattikorkeakoulun toimintaa. Tämä muutos aiheutti tarpeen kehittää opettajan perinteisesti opetustyössä käyttämiä työvälineitä luokkahuoneopettamisesta kehittämistyön ja projektitoiminnan suuntaan. Lisäksi opettajan työn kohdetta on joutunut tarkastelemaan uudelleen. Oppijat ovat edelleen keskeinen työn kohde, mutta yhä useammin opiskelijan oppimisympäristönä ja kehittämisen kohteena ovat alueen yritykset ja organisaatiot. Opettajan työ- ja toimintayhteisö on laajentunut oppilaitoksen ulkopuolelle. Toisaalta muutosta opettajuuteen on luonut työvälineiden kehittyminen. Nämä muutokset ovat heijastuneet myös opettajakoulutuksen haasteisiin.

AOKK:n täydennyskoulutus- ja tki-toiminnan pääasiallisena kohdejoukko ovat ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut alueellisine verkostoineen. Kumppanuusoppilaitostemme toimintaa ja opettajien työtä kehittämällä tuotetaan jatkuvasti aineistoa, arviointeja ja analyysejä ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. AOKK:n tki-toiminta on luonteeltaan soveltavaa, toimintatutkimuksellista ja ennakoivaa. Sitä voidaan tarkastella myös AOKK:n henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta. AOKK:n henkilöstöstä suurin osa osallistuu täydennyskoulutus-, tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, jotka mahdollistavat oman osaamisen syventämisen ja laajentamisen aidossa työelämän ympäristössä. Samalla tuotetaan tietoa tulevaisuuden opettajien kouluttamiseksi.

Ammatillisen osaamisen tutkimusyksikkö – työelämälähtöisen tutkimuksen laajentuminen

Vuosi 2014 toi tullessaan muutoksia Ammatillisen opettajakorkeakoulun toimintaan ja toimintaympäristöön. Uusi ammattikorkeakoululaki astui voimaan. Ammattikorkeakoulun tehtäväksi määriteltiin opetuksen lisäksi ”harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.” Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista. TKI –toimintaan kuuluu siis lainsäädännöllisessä mielessäkin myös innovaatiotoiminta.

Lakimuutosten jälkeenkin ammatillinen opettajankoulutus jatkuu viidessä ammattikorkeakoulussa tuottaen opettajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan kelpoisuuksia. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen tavoitteena on, että opettajankoulutuksen suorittaneella on valmiudet:

1. Ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista
2. Kehittää opetusalaansa ottaen huomioon työelämän ja ammattien kehittyminen.

HAMK määritteli omassa strategiassaan visiokseen toteuttaa innostavinta koulutusta ja työelämälähtöisintä tutkimusta. HAMK:iin perustettiin neljä tutkimusyksikköä: Ammatillinen osaaminen, Biotalous, Ohutlevykeskus ja Älykkäät palvelut. Tavoitteena on, että yksiköt tuottavat työelämälähtöistä tutkimus-, innovaatio- ja kehittämistoimintaa paitsi oman alansa verkostoissa, myös monialaisesti keskenään yhteistyötä tehden. Ensimmäisiä avauksia tässä suhteessa onkin jo tehty.

Ammatillisen osaamisen tutkimusyksikkö jatkaa Ammatillisen opettajakorkeakoulun yhteydessä HAMK strategian mukaisesti toimien. Tutkimusyksikön toiminta integroituu ammatillisen opettajakorkeakoulun prosessien lisäksi vahvasti ammatillisen ja korkeakoulutuksen, yritysten ja julkisten organisaatioiden kehittämiseen tuottaen samalla uusia in-

novaatioita ja tuotteita sekä kotimaisille että kansainvälisille markkinoille. Ammatillisen osaamisen tutkimusyksiköllä on selkeä tavoite toisaalta kehittää omaa aluetta, mutta toimia myös alueiden kehittäjänä sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Tutkimustehtävä

Tämän artikkelin tarkoituksena on kartoittaa ja analysoida, millaista tutkimusta ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on tehty vuosina 2000–2015¹. Tutkimuksia tarkastellaan tutkimusaiheiden, -ongelmien ja -menetelmien näkökulmista. Tutkimuksiksi rajattiin ammatillisessa opettajakorkeakoulussa virkatyönä tehdyt julkaistut tutkimukset sekä henkilöstön tekemät, ammatillisen opettajakorkeakoulun tehtäväalueeseen kuuluvat väitöskirjat, muut opinnäytetyöt ja tutkimukset. Myös yhdessä muiden tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa toteutetut tutkimukset on sisällytetty tarkasteluun. Ennen vuotta 1999 valmistuneet väitöstutkimukset on sisällytetty tarkasteluun silloin, kun ne muodostavat temaattisen jatkumon myöhempisiin tutkimuksiin.

---

¹ Tähän artikkeliin on sisällytetty tutkimukset toukokuun 2015 loppuun asti.

Menettely

Nykyiseltä henkilöstöltä pyydettiin sähköpostitse tiedot omista ja yhteisistä toteutetuista tutkimuksista. Kirjoittajat täydensivät saadut tiedot ammattikorkeakoulujen julkaisutietokannasta² sekä korkeakoulujen muilla Internet- ja tietokantahauilla.

Tutkimuksista kirjoitettiin tiiviit kuvaukset, joista ilmenivät tutkimuksen aihe, tutkimustehtävä tai -ongelmat ja keskeiset menetelmälliset ratkaisut. Tämän jälkeen artikkelin kirjoittajat ja kaksi alkuperäisten tutkimusten tekijää kokoontui ryhmänä neuvottelemaan ryhmittelyn perusteista, ryhmittelystä ja ryhmien nimeämisestä.

Tutkimukset ryhmiteltiin tutkimusaiheiden ja -teemojen perusteella kahdeksaan kategoriaan: ammatillisen ja korkeakoulutuksen tutkimus, työelämän tutkimus, verkkopedagogiikan ja digitalisaation tutkimus, ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimus, erityisopetuksen ja erityisopettajankoulutuksen tutkimus, opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tutkimus, oppilaitosten kehittämisen ja johtamisen tutkimus sekä monikulttuurisuuden tutkimus. Tutkimusaineiston ryhmittely oli aineistolähtöistä ja sisällönanalyysia.

Tulososiossa esitetään katsaus tutkimuksiin kategorioittain. Pohdintaosiossa arvioidaan tutkimusten merkitystä eri näkökulmista.

---

² VanaCat-järjestelmä (<https://vanaicat.amkit.fi/cgi-bin/uusijulkaisurek.cgi>), johon on tallennettu julkaisutiedot vuodesta 2006 alkaen. Järjestelmä mahdollistaa tieteellisten artikkelien ja erillisjulkaisujen monitasoisen haun.

Tulokset

Ammatillisen ja korkeakoulutuksen tutkimus

Tähän kategoriaan sisältyy seitsemän ammatilliseen peruskoulutukseen ja neljä ammattikorkeakoulutukseen kohdistuvaa tutkimusta.

Martti Majuri ja Ilkka Vertanen (2001) mallinsivat Teollisuuden ja työnantajain sekä teollisuusyritysten näkemyksiä työssäoppimisesta ja koulutuksenvälisestä työelämäyhteistyöstä kvalitatiivisessa haastattelututkimuksessa vuonna 2000. Tutkimuksen tehtävänä oli tuottaa tietoa siitä, miten yritysten tulisi varautua työssäoppimisen aiheuttamaan toimintakulttuurin muutokseen sekä millaista yrityksen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä tarvitaan. Kolmanneksi tavoitteena oli kuvata yritysten käsitteitä oppilaitosten roolista.

Tuomas Eerolan ja Martti Majurin (2005) tutkimuksessa selvitettiin koulutuksen työelämäyhteistyön toimivuutta alueen, työpaikkaohjaajan ja opettajan työn sekä opiskelijan näkökulmista. Tutkimuksessa haastateltiin oppilaitosjohtoa, elinkeinoelämän edustajia, työpaikkaohjaajia ja opettajia (yht. n=67). Aineisto käsiteltiin laadullisesti sisällönanalyysillä ja tuotettiin kuvaus oppilaitosyhteistyön muodoista, yhteistyön haasteista ja onnistumisista sekä vaatimuksista opettajan työlle ja oppilaitosyhteistyölle. Tukena oli kolmannen vuoden opiskelijoille tehty kysely (n=247).

Majuri ja Eerola (2007) selvittivät tutkimuksen jatkona työpaikkaohjaajien koulutuksien toimivuutta ja kehittämistarpeita. Tutkimus perustui haastatteluaineistoihin ja työpaikkaohjaajakoulutuksista tehtyihin raportteihin. Samassa yhteydessä analysoitiin työelämäjaksojen toimivuutta. Aineisto koottiin vuonna 2006 ja selvitys valmistui vuonna 2007.

Seppo Helakorpi ja Tauno Tertsunen (2006) selvittivät, millaista ammattitaitokäsitystä WorldSkills-ammattitaitokilpailujen kilpailutehtävät edustavat. Tutkimus kohdistui ammatillisen peruskoulutuksen alueelle.

Heikki Saarinen (2007) tarkasteli ammattitaitovalmennusta ja pyrki kuvaamaan valmennuksen keskeisiä osa-alueita ja vaatimuksia. Tarkastelun jäsenitys perustui kokeneille ammattitaitovalmentajille tehtyihin haastatteluihin sekä ammattitaitovalmentajakoulutuksissa syntyneisiin kokemuksiin.

Ulla Nuutisen (2007) lisensiaatintutkimuksen tarkoituksena oli selvittää fysioterapiaopiskelijoiden työharjoittelun ohjaustilanteiden rakentumista. Tutkimuksessa haettiin vastausta kysymykseen, miten opettajan, opiskelijan ja ohjaajan ohjaustilanne työharjoittelussa rakentui. Ohjausta koskeva tutkimus toteutettiin etnografiana. Nuutinen (2009) toteutti ammattikorkeakoulun erikoistumisopintojen ammatillisen kasvun ohjausta käsittelevän tapaustutkimuksen. Keskeinen tutkimuskysymys oli, miten ammatillisen kasvun opintojakson voi aikuisten opiskelijoiden opintosuunnitelmaan rakentaa ja toteuttaa.

Keijo Hakalan (2009) opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten talonrakennusalan perustutkinnossa opetussuunnitelman tavoitteet toteutuvat työpaikoilla tapahtuvassa opiskelussa. Kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksena ja kerättyjä aineistoja verrattiin oppilaitoskohtaiseen toteutus- ja opetussuunnitelmaan sekä opetussuunnitelman perusteisiin.

Liisa Vanhanen-Nuutinen, Sirpa Laitinen-Väänänen ja Martti Majuri (2009) tarkastelivat ammattikorkeakouluopettajan työtä työelämän kehittämistehtävissä. Tarkasteluperspektiivinä oli opettajan näkökulma työelämän kehittämiseen ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyössä.

Irma Kunnari tutki yhdessä Lasse Lipposen (2010) kanssa opiskelijan ohjausta pedagogisena käytäntönä. Tutkimuskysymyksinä olivat millä tavoin opiskelijan ohjaus edistää oppimista ja hyvinvointia opiskelussa sekä millä ehdoin ja edellytyksin tämä voi toteutua ammattikorkeakoulun muuttuvassa oppimisympäristössä. Tutkimus toteutettiin Hämeen ammattikorkeakoulussa. Tutkimusote oli fenomenografinen.

Jaana Kullaslahti ja Ritva Mäntylä (2013) kartoittivat millaisia laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia ammattikorkeakouluissa järjestetään tutkinnon jälkeisen osaamisen kehittämiseksi. Selvitys tehtiin kyselynä sekä tilastotietojen avulla.

Correia, Aarreniemi-Jokipelto, Joyce, Pacheco ja Ryymin (2015) toteuttivat interventio- ja seurantatutkimuksen brasilialaisten toisen asteen tietotekniikan ja tietojenkäsittelyn opiskelijoista, jotka opiskelevat lukukauden ajan oppilas- ja ongelmakeskeisillä menetelmillä oppilaitoksessaan Brasiiliassa. Tutkimuksessa analysoitiin intervention vaikuttavuutta opiskelijoiden oppimisprosessiin, motivaatioon ja opintojen keskeyttämiseen. Tutkimusmenetelminä olivat laadullinen tulkinnallinen analyysi sekä kvantita-

tiiviset menetelmät. Interventio on suunniteltu Suomessa järjestetyssä VET Teachers for the Future –täydennyskoulutuksessa.

Työelämän tutkimus

Työelämän tutkimus -kategoria kattaa 13 tutkimusta.

Outi Kallioinen (2001) tarkasteli väitöstutkimuksessaan kadettien pedagogista asiantuntijuutta ja sen kehittämistä. Hermeneuttinen toimintatutkimus toteutettiin Maanpuolustuskorkeakoulussa. Sotilaspedagogiikan näkökulmasta tutkimuksessa korostui erityisesti oppiminen ja sotilaan toimintakyvyn kehittäminen sen avulla.

Ritva Mäntylän (2002) väitöstutkimuksessa kuvattiin tiimin kehitymis- ja oppimisprosessia opettajien omaa työtä ja oppilaitoksen toimintaa kehittävien opintojen aikana. Kehittämistyö toteutettiin Vaasan ammattillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa. Tutkimus toteutettiin toimintatutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin kertovan muutosselonteen menetelmää.

Tia Isokorven (2003) väitöstutkimuksen tarkoituksena oli kehittää sellainen työyhteisön koulutusprosessi, joka antaa valmiuksia kehittää tunnealyä työyhteisössä. Tutkimuksen kohderyhmänä oli Hämeen ammattikorkeakoulun ammattillisen opettajakorkeakoulun liikenneopettajakouluttajien koko työyhteisö. Tutkimusmenetelmänä käytettiin toimintatutkimusta.

Leena Nikanderin (2003) väitöstutkimuksen tehtävänä oli tutkia johtamista Hämeen ammattikorkeakoulussa. Johtajuutta tutkittiin ammattikorkeakoulun johtajien ja esimiesten käsityksinä johtamisesta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin fenomenografiaa.

Riitta Metsäsen (2006) väitöstutkimuksessa tavoitteena oli ymmärtää uuteen kulttuuriin sopeutumista sekä selvittää sopeutumiseen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus sijoittuu akkulturaatiotutkimuksen alueeseen, jonka keskiössä on yksilön sopeutuminen uuteen kulttuuriin ja sopeutumiseen yhteydessä olevat tekijät. Lisäksi uudistavan oppimisen teoreettisesta lähtökohdasta tarkastellaan sopeutumista uuteen kulttuuriin sosialisatioprosessissa sisäistettyjen kulttuurisesti sidonnaisten ennako-olettamusten kautta.

Tuomas Eerola (2007) tarkasteli lisensiaatintutkimuksessaan opettajien työelämäjaksoja osaamisen ylläpitäjinä ja ammattillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyön kehittäjinä. Tutkimuksen tarkoituksena oli täydentää aiempien tutkimusten muodostamaa kuvaa ammattillisen perus-

koulutuksen työelämäyhteistyöstä ja samalla tuottaa tutkimustietoa opettajien osaamisen ylläpitämisen käytänteiden kehittämiseksi, työelämäyhteistyön edelleen syventämiseksi sekä ammattiinopiskelevien oppimistulosten parantamiseksi. Tutkimusote on kvalitatiivinen ja metodina teoriasedonnainen sisällönanalyysi. Eerola (2010) kuvaa tutkimustulosten soveltamista myöhemmin toteutetussa Kokeva Osaaja -hankkeessa.

Seppo Seinä ja Jaakko Helander (2007) tarkastelivat työn organisointia, toiselta oppimista ja ammatillista kehittymistä parityön näkökulmasta. Teoksen tutkimuksellisen osan muodostaa katsaus työparityön käytäntöihin eri ammattialoilla. Tutkimusmenetelmät olivat laadullisia: kirjallisuuden, artikkeleiden ja verkkoaineiston analyysia ja sitä täydentäviä haastatteluja.

Seija Mahlamäki-Kultanen, Marko Susimetsä, Taru Dorra, Sanna Ruha-lahti, Asko Fagerlund ja Kirsi Pajula (2008) kartoittivat, miten kansainvälinen toiminta toisen asteen oppilaitosten käytännön työssä, mitä toimintamuotoja on käytössä ja miten kansainvälisyyden hyödyt ilmenevät. Kolmivaiheinen tutkimus sisälsi dokumenttianalyysin, kyselytutkimuksen ja haastatteluosuuden.

Kari Kähkösen ja Virpi Valtosen (2009) tavoitteena oli selvittää ammatillisen opettajakorkeakoulun ja HAMK täydennyskoulutuksen vuosina 2006–2008 järjestämän täydennyskoulutuksen vaikuttavuutta. Kohdeyryhmänä olivat yhteistyöoppilaitosten täydennyskoulutuksesta vastaavat johtohenkilöt. Vaikuttavuuden arviointi kohdistui pääosin työyhteisö- ja organisaatiotasolle. Tiedonhankintamenetelminä käytettiin sekä kyselyä että haastattelua.

Markku Kuivalahden, Matti Kurikan ja Martti Majurin (2011) tavoitteena oli selvittää miten työpaikkaohjaajat valmennetaan työssäoppimisen toteuttajiksi. Selvityksessä käytettiin kyselytutkimusta ja haastatteluita sekä tehtiin vertailua Euroopan muihin maihin.

Kari Korpelaisen, Hannele Louhelaisen, Seija Mahlamäki-Kultasen, Martti Majurin, Leena Nikanderin, Seija Raskun, Soili Saikkosen, Inkeri Toikan ja Pirjo Tuusjärven (2013) tavoitteena oli selvittää miten ammatillisen koulutuksen organisaatioiden innovatiivisuus vastaa tavoitteeseen ”Suomi, maailman osaavin kansa 2020”.

Ulla Nuutinen ja Jaana Kullaslahti (2013) kokosivat työnantajien kokemuksia amk-tutkinnon jälkeisestä osaamisen kehittämisestä, osaamistarpeista ja toimintamalleista. Selvityksen aineiston muodostivat yksilö- ja ryhmähaastattelut ja ne analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Jaakko Helander (2014) analysoi työntekijöiden monialaisen ohjausosaamisen kehittämiseksi antamia merkityksiä laajassa ammattiopiston kehittämishankkeessa. Tutkimusote oli laadullinen tapaustutkimus.

Verkkopedagogiikan ja digitalisaation tutkimus

Kategoria kattaa yksitoista tutkimusta.

Helena Aarnion (1999) väitöstutkimuksen tavoitteena oli kehittää ammatillisen opettajankoulutuksen kontekstissa verkossa tapahtuvaa vuorovaikutustaitoisuutta erityisesti dialogin osalta. Jouni Enqvistin (1999) väitöstutkimuksen tavoitteena oli kehittää opettajaopiskelijoiden verkotyöskentelyn osaamista, verkkolukutaitoa siten, että he pystyvät ohjaamaan omia opiskelijoitaan verkkoympäristön tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen hyödyntämiseen. Sekä Aarnion että Enqvistin tutkimuksellinen lähestymistapa oli kriittisemansipatorinen toimintatutkimus.

Aarnion ja Enqvistin väitöstutkimusten pohjalta syntyi verkossa oppimisen toimintamalli DIANA ammatillisen osaamisen rakentamiseen (Aarnio & Enqvist 2001a; Aarnio & Enqvist 2001b; Aarnio & Enqvist & Helenius 2002). Aarnio ja Enqvist (2003; 2004) jatkoivat tutkimusprojektilla, jossa he kehittivät DIANA -toimintamallin verkossa oppimista ja opettamista varten. Tutkimus perustui toimintatutkimukselliseen otteeseen.

Aarnio (2006), Aarnio, Enqvist ja Koli (2007) ja Aarnio ja Enqvist (2007a ja b) tutkivat verkkomuotoisen opettajankoulutuksen kehittämistä toimintatutkimuksen keinoin. Tutkimus kohdistui mielekkäiden verkko-oppimisprosessien suunnitteluun ja toteutukseen.

Aarnion ym. (2008) ja Aarnion (2009; 2010) Syvätehoa oppimiseen – kehittämishankkeen päätavoite oli rakentaa verkkoon verkkopedagogiseen tutkimukseen perustuva julkinen web-palvelu ja tutkia sen hyödyntämistä opettajaopiskelijoiden ja ohjaavien opettajien dialogiosaamisen kehittämisessä.

Aarnio (2011) jatkoi dialogisten menetelmien soveltamista tarkastelemalla dialogiosaamista vertaisryhmävalmennuksessa. Helena Aarnio ja Hanne Mäki-Hakola (2012) analysoivat dialogisten menetelmien soveltamista mentoroinnissa. Aarnio (2013) tarkasteli dialogisia menetelmiä huippuosaamisen kontekstissa. Tutkimusjulkaisujen lisäksi syntyivät menetelmäkortit.

Jaana Kullaslahden (2011) väitöstutkimuksen tutkimusongelmina olivat millainen on verkko-opettajan, kompetenssi ammattikorkeakoulussa, mitkä ovat keskeiset verkko-opettajan kompetenssin kehittymistä ohjaavat tekijät, ja millainen on verkko-opettajaksi kehittymisen prosessi. Tutkimus oli monimenetelmällinen: aineistona oli verkkokyselynä toteutettu opettajien itsearviointi ja kokeneiden verkko-opettajien kerronnallinen haastattelu. Kyselyaineisto analysoitiin tilastollisten perusmenetelmien avulla, ja lisäksi hyödynnettiin bayesilaista mallinnusta. Kertomukset käsiteltiin sekä narratiivien analyysinä että soveltaen narratiivista analyysiä.

De Melo Filho, Gomes, Joyce, Korhonen ja Ryymin (2015) selvittivät brasilialaisten ja suomalaisten korkea-asteen opettajien kokemuksia informaaleista ja henkilökohtaisista oppimisympäristöistä osana muodollista ja päteväntävää verkkokoulutusprosessia. Tutkimusmenetelminä käytettiin kvantitatiivisia menetelmiä sekä laadullista tulkinnallista analyysiä. Tutkimusprosessissa on kehitetty uudenlaista tiedonkeruun ja analysoinnin metodia ja käsitteistöä.

Ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimus

Kategoriaan sisältyy 13 tutkimusta.

Ilma Tahvanaisen (2001) väitöstutkimuksessa tehtävänä oli selvittää opettajiksi opiskelevien kasvatustietoisuuden sisältöä ja rakennetta sekä niiden kehittymistä ammatillisen opettajankoulutuksen aikana. Tutkimus oli laadullinen ja aineisto analysoitiin yksilökohtaisesti siten, että jokainen henkilö muodosti yhden tapaustutkimuksen.

Olli Luukkaisen (2004) väitöstutkimuksen päätehtävänä oli rakentaa kuva opettajuudesta vuonna 2010. Kyseessä oli laadullinen tutkimus, joka perustui keskeisiltä osiltaan delfoi-menetelmään.

Heikki Hannula on tarkastellut yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta laajasti vuodesta 2011 alkaen. Heikki Hannula, Jaana Seikkula-Leino ja Jaana Lepistö (2011) kartoittivat suomalaisten ammatillisten opettajakorkeakoulujen strategioissa olevat yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta tukevat maininnat. Menetelmänä tutkimuksessa käytettiin sisällönanalyysiä. Hannula (2011) selvitti myös yrittäjyyskasvatusta tukevat maininnat suomalaisten ammatillisten opettajakorkeakoulujen opetussuunnitelmissa tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi.

Hannula (2012, 2013) on tarkastellut yrittäjyyskasvatuksen tilaa ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Tutkimus toteutettiin käsitteanalyttisenä tarkasteluna. Hannula (2012) toteutti myös kvantitatiivisen tutkimuksen siitä, kuinka ammatilliset opettajankouluttajat arvioivat omaa yrittäjyyskasvatustoimintaansa. Heikki Hannula, Taru Dorra, Markku Kuiva-

lahti ja Tarja Hallavainio (2013) tutkivat lisääntyneen vastuun ottamisen vaikutusta ammatillisten opettajaopiskelijoiden opiskeluun. Tutkimus pohjautuu kokeiluun, jossa ammatilliset opettajaopiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat itsenäisesti omat opintonsa. Tutkimuksessa kuvaillaan tämä kokeilu ja sen tulokset. Tutkimus toteutettiin toimintatutkimuksena.

Hannula (2014) on tutkinut myös yrittäjyyskasvatuksen integrointia ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaan Hämeen ammatikorkeakoulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Toimintatutkimuksen tehtävänä on kuvata ammatillisessa opettajankoulutuksessa tehdyn opetussuunnitelmauudistuksen vaikutuksia opiskelijoiden kokemuksina.

Seikkula-Leinon, Satuvuoren, Ruskovaaran ja Hannulan (2015) tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, miten suomalaiset opettajankouluttajat arvioivat omaa yrittäjyyskasvatusta edistävää toimintaansa. Viitekehyksenä käytettiin kolmijakoa siitä, kuinka opettajat kokevat tukevansa oppimista yrittäjyydestä, yrittäjyyttä varten ja yrittäjyyden kautta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla 100 suomalaiselta opettajankouluttajalta.

Seija Mahlamäki-Kultanen ja Petri Nokelainen (2014) tekivät analyysin ammatillisten opettajien pedagogisen kelpoisuuden antavan koulutuksen opetussuunnitelmista. Tutkimus pohjautui kaikkien ammatillista opettajankoulutusta järjestävien korkeakoulujen opetussuunnitelmiin. Tutkimusmenetelmänä oli sisällönanalyysi ja tarkastelussa olivat muun muassa oppimiskäsitys, opetuksen tavoitteet ja toteutustavat.

Anne-Maria Korhosen ja Sanna Ruhalahden (2014) kehittämis- ja pilotointityön yhteydessä selvitettiin miten erästä opettajankoulutuksen opintojaksoa voitaisiin kehittää mobiilimpaan ja yhteistoiminnalliseen muotoon. Kartoituksessa selvitettiin 33 opettajaopiskelijan näkemyksiä ja kokemuksia kehittämistyön kohteena olevasta opintojaksosta strukturoidun verkkokyselyn avulla. Lisäksi selvitettiin myös opintojakson opettajien näkemyksiä oppimistuloksista.

Kimmo Mäki, Liisa Vanhanen-Nuutinen, Tomi Guttorm, Ritva Mäntylä, Antero Stenlund ja Kirsti Weissmann (2015) toteuttivat Ammatillisen opettajakouluttajan työ ja tulevaisuus-tutkimuksen viiden ammatillisen opettajakorkeakoulun yhteishankkeena 2013 – 2014. Tutkimus kohdistui opettajakouluttajan työn painopisteisiin ja toimintaympäristöihin, osaamishaasteisiin ja osaamisen johtamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ammatillisen opettajankouluttajan osaamisprofiili ja tuottaa kehittämisehdotuksia opettajankouluttajien työn kehittämiseen ja osaamisen johtamiseen. Tutkimuksessa analysoitiin tulevaisuusskenaarioita suhteessa muutostekijöihin ja tuotettiin ammatillisen opettajankouluttajan osaamisskenaario.

Kunnarin ja Ryyminin (2015) case-tutkimuksessa selvitettiin 20 brasilialaisen opettajan, jotka osallistuivat Suomessa järjestettyyn VET Teachers for The Future –täydennyskoulutukseen, kokemuksia koulutuksen innovaatioihin ja niiden soveltamiseen omassa koulutusorganisaatioissaan ja oppimisympäristöissään. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen, tulkinallinen analyysi.

Erityisopetuksen ja erityisopettajankoulutuksen tutkimus

Kategoria käsittää viisi erityisopetusta ja yhden erityisopettajankoulutusta koskevaa tutkimusta.

Seppo Helakorpi, Jaakko Helander ja Markku Jahnukainen (2005) toteuttivat Itä-Suomen työkoulu 2000 -hankkeen ulkoisen arviointitutkimuksen, joka muodostui kahdesta osasta. Opiskelijatason vaikutusten arviointi oli otteeltaan pääosin tilastollista poikittaisaineistojen analyysia, jossa käytettiin työkouluopiskelijoiden rinnalla verrokkeja. Toinen osa keskittyi hankkeen verkostokoulutavoitteen arviointiin, joka oli otteeltaan haastatteluaineistojen laadullista verkostoanalyysia. Opiskelijatason koulutuskokemusten arvioinnista on julkaistu myös erillisartikkeli (Jahnukainen ja Helander 2007). Verkostokoulun kokoavasta tarkastelusta on myös julkaisu (Helakorpi 2005, 131–163).

Anu Raudasojan (2006) väitöstutkimuksessa pyrittiin arvioimaan autismin kirjon opiskelijoiden toimintataitojen kehittymistä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa. Kyseessä oli määrällinen pitkittäistutkimus.

Kaksi väitöstutkimusta, Eija Honkasen (2006) ja Kaija Miettisen (2008), muodostavat toisiaan täydentävän, valtakunnallisen ammatillisen peruskoulutuksen erityisopetuksen ja erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opinto-ohjauksen kokonaistutkimuksen. Honkasen (2006) väitöstutkimus keskittyi kuvamaan, miten opetussuunnitelman mukainen opinto-ohjaus toteutuu ammatillisen perustutkinnon erityisopetuksessa koulutuksen järjestäjän tasolla. Miettisen (2008) väitöstutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten ammatillista erityisopetusta koskevat määräykset näkyvät koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmissa. Tavoitteena oli myös tutkia, millä tavalla ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat käsitelleet ammatillista erityisopetusta opetussuunnitelmissaan ja millaisia ne ovat sisällöltään. Molemmissa väitöskirjoissa tutkimusote oli sekä määrällinen että laadullinen evaluaatiotutkimus.

Jaakko Helander, Reija Keltomäki, Piia Kokko-Parikka ja Seija Sajalahti (2008) tutkivat, millaisia lisäkoulutustarpeita on kehitysvammaisilla tai vastaavasta syystä osatyökykyisillä työntekijöillä. Tutkimus toteutettiin

kyselyin ja haastatteluin. Tutkimusote oli sekä määrällinen että laadullinen.

Eija Honkanen ja Päivi Pynnönen toimivat tutkijoina hankkeessa (Hirvonen ym. 2010), jossa tutkittiin ammatillisten erityisopettajien työn sisältöä, tehtäviä ja rooleja sekä näiden muutoksia ja tulevaisuudenhaasteita. Tutkimusaineisto kerättiin kysely-, haastattelu- ja päiväkirjamuodossa. Tutkimusote oli sekä määrällinen että laadullinen.

Opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tutkimus

Kategoria sisältää neljä opinto-ohjausta ja viisi opinto-ohjaajan tai muun ohjausammattilaisen koulutusta käsittelevää tutkimusta.

Jaakko Helanderin (2000) väitöstutkimus käsitteellisesti ratkaisusuuntautunutta ohjausta ja terapiaa yksilön oppimisnäkökulmasta. Artikkeliperustaisen kokonaisuuden kolmas osatutkimus keskittyi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoiden henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen. Tutkimuksellinen lähestymistapa oli interventio- ja tapaustutkimuksellinen. Helander jatkoi teeman kehittelyä epäinstitutionalisoituneen etsivän ohjaustyön interventiotutkimuksessaan (2004), joka kohdistui nuorisojengiläisiin.

Jaakko Helander ja Anna Raija Nummenmaa (2003) tutkivat ohjausta moniammatillisena osaamisena. Toiminta- ja tapaustutkimuksena toteutettiin ongelmaperustaisen oppimisen (PBL) otteella koulutusprosessi.

Helander ja Seinä (2005) peilasivat artikkelissaan suomalaisessa opinto-ohjauksessa sovellettavia ja opinto-ohjaajankoulutuksessa opetettavia yleisimpiä ohjausteorioita opinto-ohjauksen ammattikäytäntöön. Kyseessä oli ohjausteorioiden historiallis-teoreettinen analyysi.

Johanna Annalan (2007) väitöstutkimuksen tavoitteena oli kehittää ja tutkia korkea-asteen koulutukseen soveltuva henkilökohtaista opintosuunnitelmaa (hops) ja sen ohjausta pedagogisena käytäntönä. Tutkimuksellinen lähestymistapa oli toimintatutkimus, ja tutkimusmenetelmänä käytettiin kertovan muutosselonteon menetelmää.

Jaakko Helander, Jukka Lerkkanen ja Seppo Seinä (2007a ja b) analysoivat opinto-ohjaajaopiskelijoiden omissa oppilaitosorganisaatioissaan toteuttamia kehittämishankkeita. Helander ja Seinä (2006) tarkastelivat opinto-ohjauksen kehittämistä myös ammatillisen peruskoulutuksen opettajille ja ryhmänohjaajille suunnatussa Kokeva Start -hankkeen ohjauskoulutuksessa. He (2013) jatkoivat ohjauksen kehittämishankkeiden analyysiä myös aikuisten ohjaus- ja neuvontatyön kehittämishankkeessa. Tutkimusote hankkeiden analysoinnissa oli aineistolähtöinen laadul-

linen sisällönanalyysi ja tulosten suhteuttaminen ohjauksen kansainväliin kompetenssitutkimuksiin.

Helander (2015) avasi valtakunnallisen näyttöön perustuvan ohjauskäytännön ja -päättöksenteon keskustelun katsausartikkelissaan. Tarkastelun keskiössä olivat ohjaajan työn vaikuttavuus ja ohjauksen organisointi.

Oppilaitosten kehittämisen ja johtamisen tutkimus

Kategoriaan sisältyy neljä tutkimusta.

Seija Mahlamäki-Kultanen ja Martti Majuri (2013) tarkastelivat muutosta ammatillisen koulutuksen johtamisessa rehtori-instituutioista kumppanuuksiin. Artikkelin analyysi aiemmin julkaistuista tutkimuksista oppilaitosjohtamisesta Suomessa.

Seija Mahlamäki-Kultanen (2014) selvitti miten ylemmän korkeakoulutuksen johto koki Hämeen ammattikorkeakoulun strategiaprosessin. Aineistona tutkimuksessa käytettiin sähköpostilla kerättyjä kirjoitelmia.

Anu Raudasoja (2014) tutki oppilaitosjohtajien osaamisen kehittämistä kehittävän työntutkimuksen kautta. Tutkimus kohdistui ammatilliseen peruskoulutukseen.

Irma Kunnarin ja Liisa Ilomäen (2014) case-tutkimuksessa selvitettiin 46 opettajan kokemuksia, haasteita ja organisatorisen tuen tarvetta koulutukseen liittyvien innovaatioiden osalta, erityisesti R&D-toiminnan ja koulutuksen yhdistämisessä. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tulokinnallinen analyysi iteratiivisella prosessilla.

Monikulttuurisuuden tutkimus

Kategoria kattaa kolme tutkimusta.

Anne Tornberg (2012) tarkasteli opettajien monikulttuurista osaamista aikuiskoulutuksessa. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat erään organisaation aikuiskouluttajat, joiden monikulttuurisen osaamisen haasteita selvitettiin opettajien itsearvioimina tavoitteena hyödyntää tuloksia organisaation henkilöstökoulutuksen suunnittelussa.

Leila Nisula (2010, 2012, 2013) selvitti väitöskirjassaan ja siihen pohjautuvissa artikkeleissa miten vuorovaikutuskulttuuri jäsentyy pitkäaikaisesti työttömille maahanmuuttajille suunnatussa työllistämismenetyksessä, ja miten tätä vuorovaikutuskulttuuria ylläpidetään ja rakennetaan. Tutkimusmenetelmänä oli havainnointi yksilö- ja ryhmähaastatteluissa.

Riitta Metsänen (2015) selvitti, minkälaisia haasteita opettajat kokivat arvioidessaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osaamista haku- ja valintavaiheessa. Tutkimuksen aineistona käytettiin From Access to Success – Esteettä eteenpäin-projektiin osallistuneiden opettajien kuvauksia kokemuksistaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osaamisen arvioinnin haasteista haku- ja valintavaiheessa. Tutkimusmenetelmänä oli sisällönanalyysi.

Tulosten tarkastelua

Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa 2000-luvulla toteutetuista tutkimuksista on julkaistu kaikkiaan 54 artikkelia ja 31 erillisjulkaisua. Näistä väitöskirjojen ja muiden opinnäytetöiden osuus on 19. Julkaisuista 19 on englanninkielisiä.

Osoittautui, että ammatillisen ja korkeakoulutuksen, työelämän ja verkko-pedagogiikan tutkimus ovat vahvemmin edustettuina kuin ammatilliseen opettajankoulutukseen kohdistuva perustutkimus. Toisaalta edellä mainitut tuottavat sekä suoraan että välillisesti tietoa opettajankoulutuksen osaamis- ja kehittämistarpeista. Aivan viime vuosina on opettajankoulutuksen tutkimus vahvistunut.

Ammatillisen erityisopetuksen ja erityisopettajankoulutuksen sekä opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen tutkimus kattavat sekä työelämän- että kyseisten koulutusten tutkimusta. Menetelmällisesti valtaosa töistä on otteeltaan arviointi- ja kehittämistutkimuksia. Laadullinen tutkimus on määrällistä edustetumpaa.

Osin edellisille painotuksille voi etsiä selitystä tutkimusten teon rahoitus- ja muusta perustasta: Osa tutkimuksista on yksittäisen tutkijan intresseistä virinneitä, osa on rahoitettuja tilaustutkimuksia.

AOKK:n henkilöstön omat opinnäytetyöt, joita analysoidussa aineistossa on lähes puolet, liittyvät useimmiten keskeisiin ammattikasvatuksen teemoihin. Useissa tapauksissa tutkimusaineistot on kerätty ammatillisen opettajakorkeakoulun hankkeista, täydennyskoulutuksista tai opettajien peruskoulutuksesta. Opinnäytetyöprosessit ovat tuottaneet tietoa myös itse opettajankoulutuksesta. Etenkin toimintatutkimuksellisella otteella tehdyissä töissä myös kehittämiskohteita on havaittu ja toimintoja mallinnettu.

Näkymiä ja suuntaviivoja

Ammatillisen osaamisen tutkimusyksikkö jatkaa ammatillisen opettajakorkeakoulun vahvaa perintöä arviointi- ja kehittämistutkimuksellisen tiedon tuottajana. Keskeiset tutkimusteemat tulevina vuosina kytkävät ammatilliseen huippuosaamiseen ja kilpailukyvyn ylläpitämiseen, digiosaamisen ja kompetensseihin, ohjaus- ja erityisopetusosaamiseen, osaamisen johtamiseen ja globaaliin koulutukseen. Global Education – tutkimusryhmä aloitti elokuussa 2014 toimintansa ja ensimmäisiä tutkimusjulkaisua tulee painosta kesällä 2015. Tutkimusryhmän erityisenä tehtävänä on tuottaa tutkimuksellista tietoa osaamisen viennin edistämiseksi, hyödyntää kansainvälisistä verkostostohankkeista saatavilla olevaa potentiaalia. Digitalisaatio integroituu vahvasti kaikkiin tutkimusteemoihin, vaikka on myös omanaan.

Tulevaisuuden kannalta olennaista on tuottaa ennakoivalla otteella monipuolista tietoa ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Nuorison tulevaisuuskäsitykset, tulevaisuuden työ ja kompetenssit sekä uudet oppimismratkaisut työssä oppimista hyödyntäen avaavat tutkimusyksikön tutkimuspotentiaalille hienoja työmahdollisuuksia.

Lähteet

- Aarnio, H. 1999. Dialogia etsimässä: Opettajaopiskelijoiden dialogin kehittyminen tieto- ja viestintäteknistä ympäristöä varten. *Acta Universitatis Tamperensis* 676.
- Aarnio, H. & Enqvist, J. 2001. Dialogic Knowledge Construction as the Crucial Issue in Network-Based Learning in Vocational Education. In C. Montgomerie & J. Viteli (Ed.), *Proceedings of ED-MEDIA 2001: World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications*. AACE, 1-6.
- Aarnio, H. & Enqvist, J. 2001. Dialoginen oppiminen verkossa – DIANA -malli ammatillisen osaamisen rakentamiseen. *Kehittyvä koulutus 2/2001*. Opetushallitus.
- Aarnio, H., Enqvist, J. & Helenius, M. (toim.) 2002. Verkkopedagogiikan kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa ja työssäoppimisessa: DIANA -toimintamalli. Opetushallitus, 393 sivua. (VETO -projektin loppuraportti, vastuulliset tutkijat Helena Aarnio ja Jouni Enqvist)
- Aarnio, H. 2006. Oppijälhtöisyyttä ja yhteisöllisyyttä tietoverkkoja ja verkostoja hyödyntävään oppimiseen: Tutkimustuloksia DIANA-klinikalta. Tampereen yliopisto, Ammatikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus & Hämeen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 2/2006.
- Aarnio, H. & Enqvist, J. & Koli, H. (2007). Asiantuntijaksi kehittyminen virtuaalisessa opettajankoulutuksessa. Teoksessa Jääskeläinen, M., Laukia, J., Luukkainen, O., Mutka, U. & Remes, P. (toim.) *Ammattikasvatuksen soihdun-kantoa*. Jyväskylä: PS-kustannus, 283-302.
- Aarnio, H. & Enqvist, J. 2007a. Miten virtuaaliympäristöissä tapahtuvassa opettajankoulutuksessa rakennetaan ammatillisen opettajan asiantuntijuutta? Teoksessa Saari, S. & Varis, T. (toim.) *Ammatillinen kasvu. Professional Growth*. Professori Pekka Ruohotien juhlakirja. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, ammatikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus; Helsinki: Okka - Opetus-, kasvatust- ja koulutusalojen säätiö, 145-154.
- Aarnio, H. & Enqvist, J. 2007b. "Koulunpitoa" verkossa: Oppijakeskeisen ja yhteisöllisen verkko-oppimisprosessin strukturointi. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 2, 5-15.
- Aarnio, H, Enqvist, J., Sukuvaara, T. Kekki, M. & Kokkonen, M. (2008). Dialogilla syvätehoa oppimiseen web-palvelu. (Julkinen verkkopalvelu, saatavana ainoastaan verkossa osoitteessa: <http://www.hamk.fi/dialogi>).

- Aarnio, H. 2009. Oppivan yhteisön rakentaminen. Teoksessa Helander, J. (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1, 41–51.
- Aarnio, H. 2010. Blogi avuksi dialogin oppimiseen ja soveltamiseen opetuksessa. Teoksessa Ihanainen, P., Kalli, P. & Kiviniemi, K. (toim.). Sosiaalinen media ja verkostoituminen. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiön (OKKA) julkaisu, 42–57.
- Aarnio, H. 2011. Dialogiosaamista vertaisryhmävalmennuksessa. Teoksessa Eskola-Kronqvist A. & Aaltonen, K. (toim.) Meidän Helmet II. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 89–96.
- Aarnio, H. & Mäki-Hakola, H. 2012. Dialogikortit mentorin työkaluina. Teoksessa Heikkinen, H.L.T. et al. (toim.) Osaaminen jakoon. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–148.
- Aarnio, H. 2013. Dialogical methods for developing top expertise. In Eerola, T. (Ed.) Towards vocational top expertise. Hämeenlinna: HAMK University of Applied Sciences, 77–81.
- Annala, J. 2007. Merkitysneuvotteluja hopsista ja sen ohjauksesta. Toimintatutkimus hopsin ja sen ohjauksen kehittämisestä korkea-asteen koulutuksessa. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1225.
- Correia, A., Aarreniemi-Jokipelto, P., Joyce, B., Pacheco, F. & Ryymin, E. 2015. A Strategy to Increase Students' Motivation and Decrease Dropout Rates on Computer Programming Courses in a Public Institute of Education and Technology, in press.
- De Melo Filho, I., Gomes, A.S., Joyce, B., Korhonen, A-M. & Ryymin, E. 2015. Integration service development of informal learning activities within the distance education in Brazil, in press.
- Eerola, T. 2007. Opettajien työelämäjaksot ammatillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyön muotona. Ammatikasvatuksen lisensiaatintutkimus. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/lisurioo69.pdf>
- Eerola, T. 2010. Opettajien ohjatut työelämäjaksot. Teoksessa Kurikka, M., Eskola-Kronqvist, A., Heinonen, M., Hannula, H., Kuisma, J. & Eerola, T. KOKEVA Osaaja -hanke: Työelämäyhteistyötä ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. HAMK AOKKn julkaisuja 3/2010, 75–87.
- Eerola, T. & Majuri, M. 2006. Työelämäyhteistyön haasteet ja mahdollisuudet. Selvitys ammatillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyömuodoista ja niiden toimivuudesta. Helsinki: Opetushallitus.

- Enqvist, J. 1999. Oppimisen intoa verkkotyöskentelyssä: Opettajaopiskelijoiden verkkotyöskentelyn kehittyminen ammatillisessa opettajankoulutuksessa. *Acta Universitatis Tamperensis* 677.
- Enqvist, J. & Aarnio, H. 2003. DIANA Model – Dialogical Authentic Learning on the Net. In *Proceedings of ED-MEDIA 2003: World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications*. AACE, pp. 2090-2095.
- Enqvist, J. & Aarnio, H. 2004. Crucial Dialogic Actions in Co-constructive Knowledge Creation in Online Learning Environment. In L. Cantoni & C. McLoughlin (Ed.), *Proceedings of ED-MEDIA 2004, World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications, June 21-26, 2004; Lugano, Switzerland*. AACE, pp. 2576-2583.
- Hakala, K. 2009. Rakennusalan työvaltainen koulutuskokeilu. Toimintatutkimus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ylemmän ammattikorkeakoulututkimnon (YAMK) opinnäytetyö. Rakentamisen koulutusohjelma.
- Hannula, H. 2011. Entrepreneurship education in the strategies and curricula of Finnish vocational teacher education. In Lampinen, M. (Ed.) *Combi2011: conference proceedings*. Hämeenlinna: HAMK University of Applied Sciences, *HAMKin e-julkaisuja* 8/2011, 58–63.
- Hannula, H. 2011a. Ammatillinen opettajankoulutus yrittäjyyskasvatusta etsimässä. Teoksessa Rytkölä, T., Ruskovaara, E. & Järvinen, M. (toim.) *Yrittäjyyskasvatus perus- ja toisella asteella*. Helsinki: Kerhokeskus – koulutyön tuki, 31–41.
- Hannula, H., Seikkula-Leino, J. & Lepistö, J. 2011. Yrittäjyyskasvatusta ohjaavat strategiat suomalaisessa opettajankoulutuksessa. Lappeenranta: Yrittäjyyskasvatuspäivät Lappeenranta 6.-7.10.2011: konferenssijulkaisu.
- Hannula, H. 2012. Yrittäjyyskasvatusta kehittämässä. Teoksessa Kotila, H. & Mäki, K. (toim.) *Ammattikorkeakoulupedagogiikka 2*. Helsinki: Edita, 229–242.
- Hannula, H., Ruskovaara, E., Seikkula-Leino, J. & Tiikkala, A. 2012. Evaluating Finnish teacher educators as entrepreneurship educators. In Kalliola, S., Kettunen, P., Eskelinen, O., Kosonen, K.-J., Rostila, I. & Leander, A. (Ed.) *Improvement by evaluation: peer reviewed full papers of the 8th International Conference on Evaluation for Practice: "Evaluation as a Tool for Research, Learning and Making Things Better": a conference for experts of education, human services and policy*. Tampere: University of Tampere, 101-109.
- Hannula, H. 2013. Top excellence and learning entrepreneurship. In Eerola, T. (Ed.) *Towards vocational top expertise*. Hämeenlinna: HAMK University of Applied Sciences, 101-108.

- Hannula, H., Dorra, T., Kuivalahti, M. & Hallavainio, T. 2013. Learning to be entrepreneurial in vocational teacher education. In *Egitânia Scientia. Guarda* : Instituto Politécnico da Guarda, 39-55.
- Hannula, H. 2014. Yrittäjyyskasvatuksen integrointi ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaan Hämeen ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Teoksessa Seikkula-Leino, J., Tiikkala, A. & Yöntilä, L. (toim.) *Yrittäjyyskasvatusta suomalaisen opettajankoulutukseen ja opetukseen!* Turku: Turun normaalikoulu, Turun normaalikoulun julkaisuja 1/2014, 28–41.
- Helakorpi, S., Helander, J. & Jahnukainen, M. 2005. Itä-Suomen työkoulu 2000 -hankkeen arviointitutkimus. Itä-Suomen työkoulu julkaisuja 8. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Helakorpi, S. 2005. Kohti verkostoituvaa ja verkottuvaa koulutusta. Saarijärvi: HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 9/2005.
- Helakorpi, S. & Tertsunen, T. 2006. Millaista ammattitaitokäsitystä WorldSkills-kilpailutehtävät edustavat? Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Skills-julkaisuja 1/2006.
- Helander, J. & Seinä, S. 2013. Aikuisten ohjaaja kehittäjänä. Teoksessa Niemi-Pynttari, M. & Ryhänen, A. (toim.) *Yhteisellä matkalla: Aikuisten ohjauksen vaikuttavuutta etsimässä.* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 142, 99–107.
- Helander, J. 2000. *Oppiminen ratkaisusuuntautuneessa ohjauksessa ja terapiassa.* Helsinki: Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja 169.
- Helander, J. & Nummenmaa, A.R. 2003. *Counselling as a Multi-professional Competence.* Paper presented in Conference of International Association of Educational and Vocational Guidance 4th Sept, 2003, Berne.
- Helander, J. 2004. Etsivä ohjaus vai ohjaava kuntoutus? Jenginuorten kriisi-intervention ja ohjauksen kehittelyä. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) *Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3. Ohjaustyön välineet.* Juva: PS-Kustannus, 140–150.
- Helander, J. 2015. Kohti näyttöön perustuvaa ohjausta: mutua vai tutkimusperustaisuutta. *Elinikäisen ohjauksen verkkolehti ELO*, 3.3.2015. Pysyvä osoite: <http://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2015/03/03/kohti-nayttoon-perustuvaa-ohjausta-mutua-vai-tutkimusperustaisuutta/>

- Helander, J. & Seinä, S. 2005. Mielen malleista ohjaustodellisuuteen: ohjausteoriat opinto-ohjaajankoulutuksessa. Teoksessa Lerkkanen, J. (toim.) Opinto-ohjauksen tarkoitus. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 51, 13–18.
- Helander, J. 2014. Opiskelijahuoltotyön moniammatillinen ja -alainen kehittäminen ammattiopistossa: case-konsultaation ja ryhmätönohjauksen monet merkitykset. Teoksessa Helander, J. (toim.) YHDESSÄ: osallisuutta, tekoja ja unelmia. HAMK AOKK:n julkaisuja 4/2014, 117–134.
- Helander, J. & Seinä, S. 2006. Perusasiat ratkaisevat menestyksen: ohjauksen käytäntöjä kehittämässä. Teoksessa Lahdenkauppi, M. (toim.) Startista vauhtia. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 6/2006, 53–78.
- Helander J., Lerkkanen J. & Seinä S. 2007a. The exploratory and developmental guidance counsellor. Paper presented in parallel symposium "Training for career practitioners" in Conference of International Association of Educational and Vocational Guidance 6th September 2007 in Padova, Italy.
- Helander, J., Lerkkanen, J. & Seinä, S. 2007b. Tutkiva ja kehittävä opinto-ohjaaja. Teoksessa Jääskeläinen, M., Laukia, J., Luukkainen, O., Mutka, U. & Remes, P. (toim.) Ammatikasvatuksen soihdunkantaa. Juva: PS-Kustannus, 151–164.
- Helander, J., Keltomäki, R., Kokko-Parikka, P. & Sajalahti, S. 2008. Haluan oppia uusia asioita ja voisin kokeilla muitakin töitä. Työntekijöiden, työnantajien ja tukiorganisaatioiden näkökulma Perttulan erityisammattikoulusta vuosina 1996–2006 valmistuneiden lisäkoulutustarpeisiin. Helsinki: Perttulan erityisammattikoulun julkaisuja 13/2008.
- Hirvonen, M., Honkanen, E., Kaikkonen, L., Kallio, K., Kekki, K., Miettinen, K., Mänty, T., Pirttimaa, R., Pynnönen, P. 2010. Ammatilliset erityisopettajat oman työnsä asiantuntijoina - tutkimus ammatillisten erityisopettajien työstä. Toim. L. Kaikkonen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 109/2010. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010052810855>
- Honkanen, E. 2006. Opinto-ohjaus ja erityisopetus. Asiakirja- ja haastattelututkimus opetussuunnitelman perusteiden mukaisesta opinto-ohjauksesta ammatillisessa erityisopetuksessa. Hämeenlinna: HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2006.
- Isokorpi, T. 2003. Tunneälytaitojen ja yhteisöllisyyden oppiminen kokemusten reflektoinnin ja ryhmäprosessin avulla. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 1/2003.

- Jahnukainen, M. & Helander, J. 2007. Alternative vocational schooling for the dropped-out: students' perceptions of the Activity School of East Finland. *European Journal of Special Needs Education* Vol. 22, No. 4, November 2007, pp. 471–482.
- Kallioinen, O. 2001. Kadettien pedagoginen asiantuntijuus, Hermeneuttinen toimintatutkimus. *Koulutustaidon laitoksen julkaisusarja 2, No 8, Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos.*
- Korhonen, A-M. & Ruhalhti, S. 2014. Autenttista ja dialogista oppimista taskukoossa. Teoksessa Korhonen, A-M. & Ruhalhti, S. (toim.) *Oppimisen digi-agentit. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, HAMKin e-julkaisu- ja 40/2014, 15–33.*
- Korpelainen, K., Louhelainen, H., Mahlamäki-Kultanen, S., Majuri, M., Nikander, L., Rasku, S., Saikkonen, S., Toikka, I. & Tuusjärvi, P. 2013. Miten ammatillisen koulutuksen organisaatioiden innovatiivisuus vastaa tavoitteeseen "Suomi, maailman osaavin kansa 2020"? Teoksessa Mahlamäki-Kultanen, S., Hämäläinen, T., Pohjonen, P. & Nyssölä, K. (toim.) *Maailman osaavin kansa. Helsinki: Opetushallitus, 132–145.*
- Kuivalahti, M., Kurikka, M. & Majuri, M. 2011. Preparing in-company trainers for a new partnership approach of the Finnish vocational education and training system. In Kipal, S.R. (Ed.) *National pathways and European dimensions of trainers' professional development. Frankfurt am Main: Peter Lang, 111-126.*
- Kullaslahti, J. 2011. *Ammattikorkeakoulun verkko-opettajan kompetenssi ja kehittyminen. Tampere: Tampere University Press.*
- Kullaslahti, J. & Mäntylä, R. 2013. AMK-sektorin tilanne tilastojen valossa. Teoksessa Rouhelo, A., Tantarimäki, S. & Trapp, H. (toim.) *Futurex : Future Experts -hankkeen väliraportti. Turku: Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, 13–28.*
- Kunnari, I. & Lipponen, L. 2010. Building teacher-student relationship for well-being. *Lifelong Learning in Europe – Lline Volume XV, issue 2/2010 Lifelong learning and wellbeing, 63–71.*
- Kunnari, I. & Ilomäki, L. 2014. *Reframing teachers' work for educational innovation. London: Innovations in education and teaching international.*
- Kunnari, I. & Ryymin, E. 2015. *Implementing Pedagogical Innovations - Professional Development of Brazilian Teachers in Finnish and Brazilian Learning Environment, approved.*

- Kähkönen, K. & Valtonen, V. 2009. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun järjestämän opettajien täydennyskoulutuksen vaikuttavuus. Julkaisematon tutkimusraportti. 27 s. 18.3.2009.
- Luukkainen, O. 2004. Opettajuus: ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 986.
- Mahlamäki-Kultanen, S., Susimetsä, M., Dorra, T., Ruhalahti, S., Fagerlund, A. & Pajula, K. 2008. Ammatillisen peruskoulutuksen kansainvälistymisen nykytila johtamisen näkökulmasta. Mahlamäki-Kultanen, S. & Susimetsä, M (toim.) Hämeenlinna: HAMKin e-julkaisuja 6/2008.
- Mahlamäki-Kultanen, S. & Majuri, M. 2013. A transition in the management of vocational education : from rector institutions to partnerships. Teoksessa Aaltonen, K., Isacson, A., Laukia, J. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) Practical skills, education and development. Helsinki: Haaga-Helia University of Applied Sciences, 2013. Haaga-Helian julkaisusarja, 64-76.
- Mahlamäki-Kultanen, S. 2014. HAMKin strategiaproessi Ylemmän korkeakoulutuksen koulutus- ja tutkimuskeskuksen johdon näkökulmasta. Teoksessa Mustonen, L. (toim.) Tekojen kautta. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMKin e-julkaisuja 11/2014, 105–112.
- Mahlamäki-Kultanen, S. & Nokelainen, P. 2014. Onko suutarin lapsella kengät? : ammatillisten opettajien pedagogisen kelpoisuuden antavan koulutuksen opetussuunnitelmien analyysi. Teoksessa Mahlamäki-Kultanen, S., Lauriala, A., Karjalainen, A., Rautiainen, A., Rökköläinen, M., Helin, E., Pohjonen, P. & Nyysölä, K. (toim.) Opettajankoulutuksen tilannekatsaus: tilannekatsaus marraskuu 2014. Helsinki: Opetushallitus, 152–158.
- Majuri, M. & Vertanen, I. 2001. Teollisuusyritysten ja työnantajaliittojen näkemyksiä työssäoppimisen kehittämisestä. Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Julkaisu- ja D:138.
- Majuri, M. ja Eerola, T. 2007. Eivät he muuta tekisikään. Tarkastelussa työpaikkaohjaajien koulutus, opettajien työelämäjaksot ja työssäoppiminen. Opetushallitus, Edita Prima 2007.
- Metsänen, R. 2006. Nuorten johtajien sopeutuminen uuteen kulttuuriin. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeenlinna: HAMK & AkTkk-julkaisuja 1/2006.

- Metsänen, R. 2015. Kulttuurispesifisti vai universaalisti – opettajien kokemat haasteet maahanmuuttajien haku- ja valintavaiheen arvioinnissa. Teoksessa Metsänen, R., Pynnönen, P. & Kähkönen, K. (toim.) Esteettä eteenpäin – maahanmuuttajien osaamisen arviointi haku- ja valintavaiheessa. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, HAMKin e-julkaisuja 2/2015, 53–63.
- Miettinen, K. 2008. Opetussuunnitelmat ja erityisopetus ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1308.
- Mäki, K., Vanhanen-Nuutinen, L., Guttorm, T., Mäntylä, R., Stenlund, A. & Weissmann, K. 2015. Opettajankouluttajan osaaminen: ammatillisen opettajankouluttajan työn tulevaisuus: raportti 12.1.2015. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
- Mäntylä, R. 2002. Yksin mutta yhdessä. Opettajat omaa työtä ja oppilaitoksen toimintaa kehittämässä. Hämeen ammattikorkeakoulun & Ammatikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja 2/2002.
- Nikander, L. 2003. Hyvää mieltä ja yhteistyötä. Johtajien ja esimiesten käsityksiä johtajuudesta ammattikorkeakoulussa. Hämeen ammattikorkeakoulun & TaY Ammatikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus julkaisuja 3/2003.
- Nisula, L. 2010. Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentymisen maahanmuuttajien työllistämismallinnuksessa. Acta Universitatis Lapponiensis 194. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Nisula, L. 2012. Pedagogisia haasteita erilaisista kulttuurisista taustoista tulevien opiskelijoiden koulutuksessa. Teoksessa Metsänen, R. & Nikander, L. (toim.) Realistista aikuispedagogiikkaa monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 11–28.
- Nisula, L. 2013. Vuorovaikutus monikulttuurisella oppimisnäyttämöllä. Teoksessa Metsänen, R. & Nisula, L. (toim.) Mervan käsikirja. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 3/2013, 67–82.
- Nuutinen, U. 2007. Fysioterapiaopiskelijoiden työharjoittelun ohjaustilanteet. Liensiaatintutkimus. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos.
- Nuutinen, U. 2009. Miten ammatillisen kasvun ohjaus rakentuu osaksi opintosuunnitelmaa? Teoksessa M. Lähti ja P. Putkuri (toim.) Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan. Kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakoulusta. Jyväskylä: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18, 81–88.

- Nuutinen, U. & Kullaslahti, J. 2013. Työnantajien ja AMK-sektorin koulutuksen järjestäjien käsityksiä laajoista osaamiskokonaisuuksista. Teoksessa Rouhelo, A., Tantarimäki, S. & Trapp, H. (toim.) Futurex : Future Experts -hankkeen väliraportti. Turku: Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, 38–42.
- Raudasoja, A. 2006. Mitä autismin kirjon opiskelijat oppivat valmentavassa koulutuksessa? Opetussuunnitelman toteutuminen ja opiskelijoiden suoriutumistasot valmentavan koulutuksen kehittämisen lähtökohtina. Helsinki: Tieteellinen tutkimus ORTONin julkaisusarja A:22. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/vk/raudasoja/>
- Saarinen, H. 2007. Valmentamalla huippuosaajaksi. Teoksessa Poutanen, T. & Saari-
nen, H. (toim.) Valmentamalla työelämään. HAMK Ammatillisen opettaja-
korkeakoulun julkaisuja 6/2007.
- Seikkula-Leino, J., Satuvuori, T., Ruskovaara, E. & Hannula, H. 2015. How do Finnish teacher educators implement entrepreneurship education? *Education + Training*, Vol. 57 No. 4, 392–404.
- Seinä, S. & Helander, J. 2007. Tiimeistä työpareiksi: toiselta oppiminen ja ammatillisen kehittyminen. Hämeenlinna: HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 3/2007.
- Tahvanainen, I. 2001. Kasvatat kasvattajat. Kasvatustietoisuus ja sen kehittyminen ammatillisen opettajankoulutuksen aikana. Helsingin yliopiston Opettajan-
koulutuslaitoksen julkaisuja 229.
- Tornberg, A. 2012. Se viiltää syvältä: tarkastelussa opettajan monikulttuurinen osaaminen.
- Teoksessa Metsänen, R. & Nikander, L. (toim.) Realistista aikuispedagogiikkaa monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2012, 31–38.
- Vanhanen-Nuutinen, L., Laitinen-Väänänen, S. ja Majuri, M. 2009. Puhetta ammattikorkeakouluopettajuudesta työelämän kehittämistehtävissä. Teoksessa: Suunnannäyttäjää: uusia avauksia ammattikorkeakouluopettajien työhön. Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämisorja 4/2009.

Ammatillisen osaamisen syntyprosessissa keskeisessä asemassa ovat ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut. Ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on vahva erityisasema suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Opettajankoulutustehtävän rinnalla niillä on laajaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Teos on katsausartikkeli, jossa kartoitetaan ja analysoidaan, millaista tutkimusta Hämeen ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on tehty vuosina 2000 – 2015. Tutkimuksia tarkastellaan tutkimusaiheiden, -ongelmien ja -menetelmien näkökulmista. Tulokset on ryhmitelty kahdeksaan kategoriaan: ammatillisen ja korkeakoulutuksen tutkimus, työelämän tutkimus, verkkopedagogiikan ja digitalisaation tutkimus, ammatillisen opettajakoulutuksen tutkimus, erityisopetuksen ja erityisopettajakoulutuksen tutkimus, opinto-ohjauksen ja opinto-ohjaajakoulutuksen tutkimus, oppilaitosten kehittämisen ja johtamisen tutkimus sekä monikulttuurisuuden tutkimus.

Teos sopii ammattikasvatuksen ja osaamisen kehittämisen tutkijoille, kehittäjille, toimijoille ja työelämän yhteistyökumppaneille.

e-julkaisu
ISBN 978-951-784-751-3 (PDF)
ISSN 1795-424X
HAMKin e-julkaisuja 23/2015

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

